

Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого
Кафедра права Європейського Союзу

СИЛАБУС
навчальної дисципліни
«ПРАВО ВНУТРІШНЬОГО РИНКУ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ»
(варіативна)

Рівень вищої освіти – третій освітньо-науковий рівень

Ступінь вищої освіти – доктор філософії

Галузь знань – 29 «Міжнародні відносини»

Спеціальність – 293 «Міжнародне право»

Харків – 2019

Силабус навчальної дисципліни «**Право внутрішнього ринку Європейського Союзу**»: галузь знань 29 «Міжнародні відносини», спеціальність 293 «Міжнародне право», освітньо-кваліфікаційний рівень третій (доктор філософії).. Харків: Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого, 2019. 21 с.

Розробник

Жуков Ігор Миколайович – доцент кафедри права Європейського Союзу,
кандидат юридичних наук, доцент

Затверджено на засіданні кафедри права Європейського Союзу

(протокол №12 від 21 травня 2018 р.)

Дата оновлення – 09 вересня 2019 р.

Завідувач кафедри _____ І. В. Яковюк

Зміст

1. Вступ	4
2. Анотація програми та основні модулі навчальної дисципліни	8
3. Вимоги викладача	9
4. Контрольні заходи результатів навчання.....	11
5. Показники академічної активності та додаткових освітніх досягнень здобувачів	13
6. Інформаційне забезпечення самостійної роботи здобувачів	14

1. Вступ

1.1. Дані про викладача, який викладає навчальну дисципліну:

Жуков Ігор Миколайович, к.ю.н., доцент кафедри права Європейського Союзу. Контактна інформація: zhukov.igor@nulau.edu.uat; 704-92-19.

1.2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета навчальної дисципліни полягає у формуванні теоретичних та практичних знань щодо ключових питань економічної та галузевих політик Європейського Союзу з метою розвитку здатності аналізувати поточні процеси у європейському внутрішньому ринку, формуванні глибокого та цілісного розуміння механізму регулювання основних свобод внутрішнього ринку ЄС, а також у формуванні вмінь правильно використовувати норми права ЄС при розробленні та прийнятті управлінських рішень щодо діяльності підприємств на європейському ринку.

Завданнями дисципліни є:

- опанування здобувачами необхідними теоретичними положеннями, що розкривають сутність і особливості права ЄС;
- освоєння нормативного матеріалу, що є результатом правотворчої діяльності інститутів та органів ЄС а також тих правил поведінки, що формуються у процесі співробітництва ЄС;
- ознайомлення з процесом формування і функціонування інститутів Європейського Союзу, практикою Суду ЄС;
- здійснення аналізу положень установчих договорів ЄС, актів вторинного права ЄС, рішень Суду ЄС для визначення і деталізації ключових понять, які використовуються при вивченні внутрішнього ринку ЄС;
- з'ясування змісту «спільного ринку ЄС», «єдиного ринку ЄС» та «внутрішнього ринку ЄС»;
- розвиток у здобувачів навичок самостійного аналізу й оцінки норм та правозастосовної практики з реалізації свободи руху товарів, осіб, послуг та капіталу;
- визначення прикладних проблем, що виникають у результаті адаптації національного законодавства України до законодавства ЄС, проведення порівняльно-правового аналізу запровадження норм права ЄС у національні правові системи та виявлення шляхів оптимізації цього процесу в Україні;
- формування навичок у сфері правового регулювання внутрішнього ринку ЄС;
- ознайомлення здобувачів із методологією отримання інформації щодо різноманітних аспектів права Європейського Союзу, у тому числі за допомогою бібліографії та сучасних технічних засобів (електронних баз даних та Інтернету).

1.3. Місце навчальної дисципліни у структурі освітньо-професійної програми

Навчальна дисципліна належить до циклу навчальних дисциплін за вибором здобувача.

Пререквізити: Для вивчення навчальної дисципліни здобувач повинен мати знання з навчальних дисциплін: Форми (джерела) права

Постреквізити: Основні положення навчальної дисципліни мають застосовуватися при вивченні навчальних дисциплін: Міграційне право Європейського Союзу

1.4. Опис навчальної дисципліни:

- кількість кредитів ЄКТС - 7;
- загальна кількість годин – 150;
- термін викладання – 3 семестр навчання третього /освітньо-наукового рівня.

1.5. Перелік предметних компетентностей здобувача вищої освіти

У результаті засвоєння навчальної дисципліни здобувач вищої освіти повинен демонструвати такі результати навчання:

РН 1. Оцінювати природу та характер суспільних процесів і явищ, і виявляти розуміння меж та механізмів їх правового регулювання.

РН 2. Проводити збір, інтегрований аналіз та узагальнення матеріалів з різних джерел, включаючи наукову та професійну літературу, бази даних, цифрові, статистичні, тестові та інші, та перевіряти їх на достовірність, використовуючи сучасні методи дослідження.

РН 3. Здійснювати презентацію свого дослідження з правової теми, застосовуючи першоджерела та прийоми правової інтерпретації складних комплексних проблем, що постають з цього дослідження, аргументувати висновки.

РН 4. Обґрунтовано формулювати свою правову позицію, вміти опонувати, оцінювати докази та наводити переконливі аргументи.

РН 5. Генерувати нові ідеї та використовувати сучасні технології у наданні правничих послуг.

РН 6. Аналізувати взаємодію міжнародного права та міжнародно-правових систем з правовою системою України на основі усвідомлення основних сучасних правових доктрин, цінностей та принципів функціонування права.

РН 7. Використовувати передові знання і методики у процесі правотворення та правозастосування інститутів публічного та приватного права і кримінальної юстиції.

РН 8. Проводити порівняльно-правовий аналіз окремих інститутів права різних правових систем, враховуючи взаємозв'язок правової системи України з правовими системами Ради Європи та Європейського Союзу.

РН 9. Надавати консультації щодо можливості застосування джерел права у правозастосовчій практиці України.

РН 10. Аналізувати та оцінювати практику застосування окремих правових інститутів.

Навчальна дисципліна забезпечує формування здобувачами загальних і спеціальних компетентностей та набуття результатів навчання, визначених освітньо-науковою програмою «Міжнародне право», а саме:

Загальних компетентностей:

ЗК-1. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК-2. Здатність продукувати нові ідеї (креативність).

ЗК-3. Здатність до пошуку, систематизації, критичного аналізу, оцінки та синтезу інформації.

ЗК-4. Здатність здійснювати науково-педагогічну діяльність з урахування сучасного стану юридичної науки.

ЗК-5. Здатність до планування, розроблення та реалізації науково-дослідних проектів інноваційного характеру.

ЗК-6. Здатність працювати в команді науковців, розробляти та управляти науковими проектами

Фахових компетентностей:

ФКС-1. Здатність до розв'язання комплексних проблем функціонування міжнародного права на основі аналізу сучасних та прогнозування нових тенденцій його розвитку.

ФКС-2. Здатність застосовувати загальнонаукові та спеціальні методи в міжнародно-правових дослідженнях.

ФКС-3. Здатність здійснювати доктринальне тлумачення міжнародного публічного права.

ФКС-4. Здатність здійснювати аналіз практики міжнародних судових та арбітражних органів.

ФКС-5. Здатність здійснювати діяльність з імплементації міжнародно-правових норм в національну правову систему.

ФКС-6. Здатність здійснювати педагогічну діяльність з навчальних дисциплін міжнародно-правового циклу.

ФКС-7. Здатність до презентації результатів міжнародно-правових досліджень з використанням академічної української та іноземної (англійської) мови.

Програмних результатів навчання:

PHC-1. Демонструвати знання й розуміння сучасної міжнародно-правової системи.

PHC-2. Встановлювати відповідність національного права міжнародному праву, формулювати пропозиції щодо національної імплементації міжнародно-правових актів.

PHC-3. Застосовувати загальнонаукові та спеціальні методи у міжнародно-правових дослідженнях.

PHC-4. Застосовувати комплексні та міждисциплінарні підходи у міжнародно-правових дослідженнях.

PHC-5. Використовувати різноманітні джерела міжнародно-правової інформації (наукові публікації, довідники, бази даних тощо).

PHC-6. Готувати проекти міжнародно-правових актів та імплементаційних актів національного законодавства.

PHC-7. Здійснювати діяльність з впровадження результатів наукових міжнародно-правових досліджень у практику діяльності нормотворчих та правозастосовних органів.

PHC-8. Здійснювати презентацію результатів міжнародно-правових досліджень з використанням академічної української та іноземної (англійської) мови.

PHC-9. Здійснювати професійний аналіз практики міжнародних судових та арбітражних органів.

PHC-10. Здійснювати доктринальне тлумачення актів міжнародного публічного права.

PHC-11. Викладати на високому методичному рівні навчальні дисципліни міжнародно-правового циклу.

PHC-12. Демонструвати здатність до працевлаштування згідно з отриманими компетентностями.

1	Модуль 1. Правові засади регулювання внутрішнього ринку ЄС.	2	50	10	8			30
2	Модуль 2. Особливості правового регулювання внутрішнього ринку ЄС.	5	100	20	22			60
Разом		7,0	150	30	30			90

3. Вимоги викладача

При вивченні навчальної дисципліни «Право внутрішнього ринку ЄС» необхідно спиратися на конспект лекцій та рекомендовану літературу; використовувати інші джерела з альтернативними поглядами на ті чи інші питання задля формування продуктивної дискусії та різнобічного вивчення бізнес-процесів та управлінських явищ.

Здобувачі повинні: регулярно відвідувати заняття; планомірно та систематично засвоювати навчальний матеріал; активно працювати на практичних заняттях: брати участь в обговоренні дискусійних питань та кейсів, повною мірою долучатися до активних форм навчання; відпрацьовувати пропущені практичні заняття; здійснювати підготовку тез доповідей, брати участь у конференціях, конкурсах наукових праць, роботі наукового гуртка кафедри та ін.

Обов'язковою вимогою є дотримання норм «Кодексу академічної етики Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого».

Викладач може самостійно приймати рішення про «преміювання» відповідних здобувачів додатковими балами за підготовку портфолію, доповіді і виступ на науковому семінарі або конференції, опублікування наукової роботи, участь у роботі наукових конференцій, олімпіадах, дебатах та інші досягнення, що підтверджують систематичність роботи з освоєння учбової дисципліни.

Викладач залишає за собою право застосовувати без попереднього попередження різні види поточного контролю (тести, контрольні роботи), які спрямовані для закріплення інформації лекції або глава.

Здобувачі, які за станом здоров'я (за наявності документів, завірених в медичній установі) повністю або на певний час звільнені директором інституту/деканом факультету від відвідування практичних занять, можуть спілкуватися з викладачем дистанційно, насилаючи йому для перевірки доповіді, презентації, порт фолію, наукові статті, тези.

Основними видами навчальних занять є: лекція; практичне, індивідуальне заняття; консультація.

Лекція – основна форма проведення навчальних занять, призначена для засвоєння теоретичного матеріалу. Лекція повинна передувати усім названим формам освітнього процесу. Типи лекцій (інформаційна, проблемна, оглядова, лекція-дискусія, лекція-бесіда, презентація) визначаються викладачем. Як правило, лекція є елементом курсу лекцій, який охоплює основний теоретичний матеріал окремої або кількох тем навчальної дисципліни.

Практичне заняття – форма навчального заняття, за допомогою якої викладач організовує детальний розгляд здобувачами окремих теоретичних положень навчальної дисципліни та формує вміння і навички їх практичного застосування шляхом індивідуального виконання здобувачами відповідним чином сформульованих завдань. Практичне заняття включає проведення попереднього контролю знань, умінь і навичок здобувачів, постановку загальної проблеми викладачем та її обговорення за участю здобувачів, вирішення завдань з їх обговоренням, виконання контрольних завдань, їх перевірку, оцінювання.

Практичні заняття спрямовані на закріплення і поглиблення знань з основних тем навчальної дисципліни, засвоєння основних понять і категорій науки міжнародного права, залучення здобувачів до активної навчально-дослідної діяльності, формування міжнародно-правового мислення, набуття вмінь самостійно здійснювати аналіз міжнародно-правових звичаїв, міжнародних договорів, односторонніх міжнародно-правових актів держав, резолюцій міжнародних організацій, інших джерел міжнародного права, матеріалів міжнародно-правової практики, національного права України й зарубіжних країн.

Оцінки, отримані здобувачами за окремі практичні заняття, враховуються при виставленні суми балів поточного контролю з цієї навчальної дисципліни. Відвідування практичних занять є обов'язковим для здобувачів.

З додаткових запитань можна отримати консультацію на кафедрі.

4. Контрольні заходи результатів навчання

Контроль знань у рамках навчальної дисципліни «Право внутрішнього ринку ЄС» здійснюється з урахуванням бально-рейтингової системи.

4.1. Розподіл балів між формами організації освітнього процесу і видами контрольних заходів:

Поточний контроль		Самостійна робота	Підсумковий контроль	Підсумкова оцінка знань
Практичні заняття			Іспит	
Модуль № 1	Модуль № 2			
max 15	max 15	max 10	max 60	max 100

Формою підсумкового контролю знань з дисципліни є іспит. Максимальна кількість балів, яку здобувач може отримати за іспит, становить 60 балів. Іспит складається в усній формі за білетами до іспиту. Мінімальна оцінка результатів поточного контролю та самостійної роботи, за якої здобувач допускається до іспиту, становить 25 балів.

4.2. Шкала підсумкової оцінки знань здобувачів

Підсумкова оцінка з навчальної дисципліни «Право внутрішнього ринку ЄС» виставляється у залікову книжку відповідно дотакої шкали:

Оцінка за шкалою ECTS	Визначення	Оцінка за національною шкалою	Оцінка за 100- бальною шкалою, що використовується в НЮУ
A	Відмінно – відмінне виконання, лише з незначною кількістю помилок	5	90 – 100
B	Дуже добре – вище середнього рівня з кількома помилками	4	80 – 89
C	Добре – у цілому правильна робота з певною кількістю незначних помилок		75 – 79
D	Задовільно – непогано, але зі значною кількістю недоліків	3	70 – 74
E	Достатньо – виконання задовольняє мінімальні критерії		60 – 69
FX	Незадовільно – потрібно попрацювати перед тим, як перескладати	2	35 – 59
F	Незадовільно – необхідна серйозна подальша робота, обов'язковий повторний курс		0 – 34

4.3. Методи педагогічного контролю

Традиційні методи:

- методи усного контролю: індивідуальне опитування, розв'язання практичних завдань тощо;
- методи письмового контролю: розв'язання тестових завдань, контрольні роботи, есе у рамках запропонованих тем тощо.

Інноваційні методи:

– *портфоліо* – це цільова добірка робіт, яка розкриває його досягнення в навчальній дисципліні протягом періоду її викладання з позиції творчості, самостійної пошукової діяльності в професійній області, виконання навчальних проектів, знаходження нового як в методиці вирішення завдань, так і в навчальній інформації. Добірка робіт здобувача повинна здійснюватися на основі стандартизованих (в рамках ВНЗ або факультету) підходів за участю самого здобувача. При цьому повинні чітко бути визначені критерії оцінки досягнень, а також ретельно підбиратися свідоцтва самостійної роботи. В процесі оцінки здобувача залежно від специфіки дисципліни викладач може використовувати: *портфоліо робіт* (добірка робіт здобувача за період викладання навчальної дисципліни, включаючи його творчі, проектні, дослідницькі та подібні роботи, що показують зміни, що відбулися в його індивідуальному розвитку); *портфоліо документів* (будь-які роботи, що підтверджують у формі документів всі види навчальної діяльності, від результатів участі в «мозковій атаці» до чернеток готових робіт); *портфоліо відгуків* (включає висновки, рецензії, відгуки, резюме, рекомендаційні листи тощо);

– *кейс-вимірювачі* – це проблемні завдання, що спонукають здобувача до осмислення реальної життєвої ситуації, опис якої одночасно не тільки відображає яку-небудь практичну проблему, але й актуалізує певний комплекс професійних знань, необхідних при вирішенні даної проблеми. Особливістю такої проблеми є відсутність однозначних рішень, що спонукає здобувача шукати шляхи оптимізації підходів, аналізувати методи рішень і аргументувати свій вибір методу. Використання кейс-вимірювачів доцільно лише в завданнях, які мають рішення, що конкурують між собою за ступенем істинності. При розробці кейс-вимірювачів формується модель, що імітує професійну ситуацію. Сукупність таких ситуаційних моделей називають кейсом. Робота здобувача над кейсом може здійснюватися як самостійно, так і у співпраці з іншими здобувачами, із залученням різного роду аргументів і літературних джерел для обґрунтування власних аргументів і вибору оптимального рішення. Перевагою кейс-вимірювачів є їх мотивуюча роль, що спонукає здобувача до формування власних професійних позицій і самостійного набуття знань, формуванню умінь розумової діяльності, розвитку вміння переробляти великі масиви інформації.

– *есе* – засіб, що дозволяє оцінити вміння здобувача письмово викладати

сутність поставленої проблеми, самостійно здійснювати її аналіз з використанням концепцій і аналітичного інструментарію відповідної дисципліни, робити висновки, що узагальнюють авторську позицію з поставленої проблеми;

– *ділова і / або рольова гра* – спільна діяльність групи здобувачів під керівництвом викладача з метою вирішення навчальних і професійно-орієнтованих завдань шляхом ігрового моделювання реальної проблемної ситуації, яка дозволяє оцінювати вміння здобувачів аналізувати і вирішувати типові проблеми;

Методи самоконтролю: уміння самостійно оцінювати свої знання, peerreview тощо.

5. Самостійна робота, показники академічної активності та додаткових освітніх досягнень здобувачів

Самостійна робота здобувачів – це форма організації освітнього процесу, що охоплює різноманітні види індивідуальної і колективної навчальної діяльності, яка здійснюється під час аудиторних або позааудиторних занять під загальним чи безпосереднім керівництвом викладача.

Зміст самостійної роботи як виду позааудиторної роботи здобувача визначається програмою навчальної дисципліни «Право внутрішнього ринку ЄС», методичними матеріалами, завданнями та вказівками викладача.

Самостійна робота має сприяти:

1) формуванню системи наукових поглядів щодо категорій та принципів функціонування права внутрішнього ринку ЄС та застосуванню набутих знань на практиці;

2) розвитку дослідницьких навичок та здібностей, необхідних для комплексного стратегічного аналізу реалізації чотирьох свобод ЄС, розроблення ефективних стратегій розвитку із застосуванням інноваційних технологій стратегічного планування та контролю за їх виконанням;

3) формуванню здатності до проектування майбутнього бізнес-організації;

4) розвитку та реалізації спроможностей до практичної діяльності за новими економічними спеціальностями;

5) вихованню у здобувачів цілеспрямованості, дисциплінованості, відповідальності, лідерських і вольових якостей.

У процесі роботи здобувач повинен самостійно опрацювати конспекти лекцій, матеріали, викладені в підручниках, навчальних посібниках з міжнародного права, джерела міжнародного і національного права України та зарубіжних країн, міжнародну та національну судову практику відповідно до тем навчальної дисципліни. Також важливе значення має робота з науково-практичними коментарями, монографіями, науковими статтями, іншою

науковою і навчально-методичною літературою, рекомендованою викладачем. Методичні матеріали повинні передбачати можливість проведення самоконтролю з боку здобувача.

Самостійна робота здобувача може здійснюватися у таких формах:

- письмове виконання домашніх завдань;
- засвоєння теоретичного матеріалу за темами практичних занять;
- доопрацювання матеріалів лекцій;
- робота в інформаційних мережах;
- опрацювання додаткової літератури;
- розробка кейсів;
- есе за вузькоспеціальною проблематикою;
- створення портфоліо навчального курсу та його презентація;
- написання рефератів, доповідей та їх презентація;
- підготовка та опублікування наукових статей, тез наукових доповідей;
- участь у науково-практичних конференціях;
- складання бібліографії за відповідною темою;
- узагальнення судової практики;
- коментування джерел права Європейського Союзу;
- інші форми роботи.

Вибір здобувачем видів самостійної роботи здійснюється за його інтересами та узгоджується з викладачем, який забезпечує організацію, контроль та оцінку якості виконання відповідної роботи.

Навчальний матеріал, який згідно із робочим навчальним планом має бути засвоєний здобувачами в процесі самостійної роботи, вноситься в суму балів поточного контролю разом із навчальним матеріалом, який опрацьовувався при проведенні навчальних занять.

Показники академічної активності та додаткових освітніх досягнень здобувачів: виступи на практичних заняттях; підготовка доповіді з проблемних питань права внутрішнього ринку ЄС; участь в активних формах навчання на практичних заняттях; розроблення тематичних презентацій і кейсів із питань права внутрішнього ринку ЄС; участь у роботі наукового гуртка кафедри; публікація тез доповідей та участь у наукових конференціях; написання наукових статей і рефератів за ініціативи здобувачів; відпрацювання тем пропущених практичних занять; інші здобутки у сфері права внутрішнього ринку ЄС, що підтверджені документально (грамоти, дипломи, сертифікати тощо).

6. Інформаційне забезпечення самостійної роботи здобувачів

Основна література

Нормативно-правові акти:

Конституція України. *Відомості Верховної Ради України*. 1996. № 30. Ст. 141. Дата оновлення: 07.02.2019. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>(дата звернення: 03.09.2019).

Господарський кодекс України від 16. 01. 2003 р. № 436-IV. *Відомості Верховної Ради України*. 2003. № №18 -22. Ст. 144. Дата оновлення: 06.01. 2018. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15/card6> (дата звернення: 03.09.2019).

Цивільний кодекс України від 16.01.2003 р. № 435-IV. *Відомості Верховної Ради України*. 2003. №№ 40-44. Ст. 356. Дата оновлення: 28.02. 2019. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15> (дата звернення: 03.09.2019).

Консолідовані версії Договору про Європейський Союз та Договору про функціонування Європейського Союзу від 15.04.2008р. URL: <http://register.consilium.europa.eu/doc/srv?l=EN&f=ST%206655%202008%20INIT>(дата звернення: 03.09.2019).

Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським Співтовариством з атомної енергетики та їх державами-членами, з іншої сторони, 2014р. URL:http://www.kmu.gov.ua/kmu/control/uk/publish/article?art_id=248387631&cat_id=223223535(дата звернення: 03.09.2019).

Про Загальнодержавну програму адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу: Закон України № 1629-IV від 18.03.2004 р. *Відом. Верхов. Ради*. 2004. № 29. Ст. 367.

Про засади внутрішньої і зовнішньої політики України: Закон України № 2411-VI від 01.07.2010 р. *Відом. Верхов. Ради України*. 2010. № 40. Ст. 527.

Угода про партнерство та співробітництво між Україною і Європейськими співтовариствами та їх державами-членами від 14.06.1994 р. *Офіц. вісн. України*. 2006. № 24. Ст. 1794.

Про Урядовий офіс з питань європейської та євроатлантичної інтеграції: Постанова Кабінету Міністрів України від 13.08.2014 № 346. *Офіц. вісн. України*. 2014. № 66. Ст. 67.

План дій «Україна - Європейський Союз» від 21.02.2005 р. URL: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/994_693(дата звернення: 03.09.2019).

Порядок денний асоціації Україна - ЄС для підготовки та сприяння імплементації Угоди про асоціацію / Міжнародний документ № 994-990 від 16.06.2009р. URL: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/994_990(дата звернення: 03.09.2019).

Угода про вільну торгівлю між Україною та державами ЄАВТ від 24.06.2010 р. *Офіц. вісн. України*. 2012. № 1(54). Ст. 227.

Угода між Європейським Союзом і Україною про визначення загальної схеми участі України в операціях Європейського Союзу із врегулювання криз від 13.06.2005 р. *Офіц. вісн. України*. 2008. № 24. Ст. 726.

Угода між Україною та Європейським Союзом про процедури безпеки, які стосуються обміну інформацією з обмеженим доступом, від 13.06.2005 р. *Офіц. вісн. України*. 2007. № 15. Ст. 582.

Договір про заснування Енергетичного співтовариства від 25.10.2005 р. *Офіц. вісн. України*. 2011. № 1. Ст. 1.

Протокол до Угоди про партнерство і співробітництво між Україною і Європейськими Співтовариствами та їх державами-членами про Рамкову угоду між Україною та Європейським Союзом про загальні принципи участі України в програмах Союзу від 22.11.2010 р. *Офіц. вісн. України*. 2011. № 92. Ст. 3360.

Угода між Україною та Європейським поліцейським офісом про стратегічне співробітництво від 04.12.2009 р. *Офіц. вісн. України*. 2010. № 96. Ст. 3432.

Угода між Україною та Європейським Співтовариством про спрощення оформлення віз від 18.06.2007 р. *Відом. Верхов. Ради України*. 2008. № 10. Ст. 97.

Угода між Україною та Європейським Співтовариством про реадмісію осіб від 18.06.2007 р. *Відом. Верхов. Ради України*. 2008. № 9. Ст. 86.

Угода між Україною та Європейським Співтовариством про наукове і технологічне співробітництво від 04.07.2002 р. *Офіц. вісн. України*. 2004. № 4 (13.02.2004). Ст. 214.

Угода про співробітництво щодо цивільної глобальної навігаційної супутникової системи (ГНСС) між Україною та Європейським Співтовариством, його державами-членами від 01.12.2005 р. *Офіц. вісн. України*. 2007. № 4. Ст. 145.

Про затвердження стратегії інтеграції України до Європейського Союзу: Указ Президента України № 615/98 від 11.06.1998 р. *Офіц. вісн. України*. 1998. № 24. Ст. 870.

Угода між Кабінетом Міністрів України та Європейським Співтовариством з атомної енергії про співробітництво у сфері мирного використання ядерної енергії від 28.04.2005 р. *Офіц. вісн. України*. 2006. № 5. Ст. 214.

Commission Directive 70/50/EEC of 22.12.1969 based on the provisions of Article 33 (7), on the abolition of measures which have an effect equivalent to quantitative restrictions on imports and are not covered by other provisions adopted in pursuance of the EEC Treaty. URL: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?qid=1567955038166&uri=CELEX:31970L0050> (дата звернення: 03.09.2019).

Council Regulation (EEC) №2913/92 of 12 October 1992 establishing the Community Customs Code. *Official Journal L 302*, 19.10.1992, p. 1-50.

Council Regulation (EC) №2679/98 of 7 December 1998 on the functioning of the internal market in relation to the free movement of goods among the Member States. *Official Journal L 337*, 12.12.1998.

Regulation (EC) №638/2004 of the European Parliament and of the Council of 31 March 2004 on Community statistics relating to the trading of goods between Member States and repealing Council Regulation (EEC) №3330/91. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?qid=1568626246454&uri=CELEX:32004R0638> (дата звернення: 03.09.2019).

Directive 2004/38/EC of the European Parliament and of the Council of 29 April 2004 on the right of citizens of the Union and their family members to move and reside freely within the territory of the Member States amending Regulation (EEC) No 1612/68 and repealing Directives 64/221/EEC, 68/360/EEC, 72/194/EEC, 73/148/EEC, 75/34/EEC, 75/35/EEC, 90/364/EEC, 90/365/EEC and 93/96/EEC. *Official Journal L 158*, 30.4.2004, p. 77-123.

Regulation (EU) №492/2011 of the European Parliament and of the Council of 5 April 2011 on freedom of movement for workers within the Union Text with EEA relevance. *OJ L 141*, 27.5.2011, p. 1-12.

Підручники:

Право Європейського Союзу: основи теорії : підручник / [Т. М. Анакіна, Т.В. Комарова, О.Я. Трагнюк, І.В. Яковюк та ін.]; за заг. ред. І.В. Яковюка. Харків: Право, 2019. 360 с.

Право Європейського Союзу: підруч. / за ред. В. І. Муравйова. Київ: Юрінком Інтер, 2011. 704 с.

Право Європейського Союзу: підручн. / за ред. Р. А. Петрова. 7-ге вид. Київ: Істина, 2017. 384 с.

Європейське право: право Європейського Союзу: підручник: у чотирьох кн. / за заг. ред. В. І. Муравйова. Київ: Ін Юре, 2015-2016.

Історія європейської інтеграції від Римської імперії до Європейського Союзу: монографія / під ред. І. В. Яковюка. Київ, 2012. 208 с.

Капустин А. Я. Право Европейского Союза: учебник для вузов. Москва: Издательство Юрайт, 2017. 387 с.

Микієвич М. М. Інституційне право Європейського Союзу у сфері зовнішньої політики та безпеки: Монографія. Львів : Видавничий центр ЛНУ ім. Івана Франка, 2005. 416 с.

Навчальні посібники і монографії:

Договір про Європейський Союз від 07.02.1992 р. *Основи права Європейського Союзу: нормативні матеріали* / за ред. М. В. Буроменського. Харків: Право, 2015. С. 6-35.

Договір про функціонування Європейського Союзу від 25.03.1957 р. *Основи права Європейського Союзу: нормативні матеріали* / за ред. М. В. Буроменського. Харків: Право, 2015. С. 36-166.

Кернз В. Вступ до права Європейського Союзу: навч. посіб. / Пер. з англ. Київ: Знання, 2002. 381 с.

Копійка В. В., Шинкаренко Т. І. Європейський Союз: історія і засади функціонування: навч. посіб. 2-е вид., виправл. і допов. Київ: Знання, 2012. 759 с.

Копійка В.В., Шинкаренко Т. І., Миронова М. А. Європейський Союз на сучасному етапі: структурні зміни та стратегія розвитку: наукове издание. Київ: Знання, 2010. 94 с.

Основи права Європейського Союзу: нормативні матеріали / за ред. М. В. Буроменського. Харків: Право, 2015. 328 с.

Петров Р. А. Транспозиція «acquis» Європейського Союзу в правові системи третіх країн: монографія. Київ: Істина, 2011. 384 с.

Хартія ЄС про основоположні права 2000 р. *Основи права Європейського Союзу: нормативні матеріали* / за ред. М. В. Буроменського. Харків: Право, 2015. С. 208-219.

Единый внутренний рынок Европейского союза: учебное пособие / Г.М. Костюнина, Н.Г. Адамчук, В.И. Баронов. Москва: Магистр: НИЦИНФРА-М, 2014. 384 с.

Поглиблення відносин між ЄС та Україною: що, чому і як? / за ред. М. Емерсона та В. Мовчан. Брюссель: CEPIS, Київ: ІЕД, 2016. 255 с.

Посельський В. Європейський Союз: інституційні основи європейської інтеграції. Київ: Смолоскип, 2002. 168 с.

Решота О. А. Внутрішній ринок Європейського Союзу та міжнародна економічна інтеграція: навч. посіб. Львів: ЛРІДУ НАДУ, 2012. 153 с.

Сидорук Т.В. Інтеграційні процеси в сучасній Європі: навч. посіб. Львів: ЛА «Піраміда», 2010. 354 с.

Смирнова К. В. Правове регулювання конкуренції в Європейському Союзі: теорія і практика: монографія. Одеса: Фенікс, 2015. 429 с.

Хартли Т. К. Основы права европейского Сообщества [пер. с англ.]. Москва: Закон и право, ЮНИТИ, 1998. 703 с.

Яковюк І.В. Правові основи європейської інтеграції: загальнотеоретичний аналіз: монографія. Харків: Право, 2013. 760 с.

Додаткова література

Статті:

Анакіна Т. Адаптація законодавства України у контексті виконання зобов'язань за Угодою про асоціацію з ЄС. *Адаптація правової системи України до права Європейського Союзу: теоретичні та практичні аспекти*: матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції (м. Полтава, 8 грудня 2016 року): у 2 ч. Полтава : ПУЕТ, 2016. Ч. 1. С. 96-98.

Анакіна Т. Порівняльно-правова характеристика Угоди про асоціацію та Угоди про партнерство і співробітництво між Україною та Європейським Союзом. *Вісн. Нац. Акад. прав. наук України*. 2013. № 4 (75). С. 123-132.

Комарова Т. В. Взаємодія національних судів держав-членів Європейського Союзу із Судом правосуддя ЄС. *Стратегія проведення конституційної реформи в умовах інтеграції України до ЄС*: зб. наук. ст. та тез доп. за матеріалами наук.-практ. конф., м. Харків, 20 травня 2015 р. / редкол.: С.Г. Серьогіна, І.В.Яковюк, Г.В.Чапала. Харків: НДІ держ. буд-ва та місц. самовряд, 2015. С. 20-22.

Комарова Т. В. Практика Суду ЄС щодо співвідношення міжнародного права та права ЄС. *Цивільний процес на зламі століть*: матеріали наук.-практ. конф., присвяч. 50-річчю заснування каф. цив. процесу (м. Харків, 20–21 жовт. 2016 р.). Харків, 2016. С. 109–112.

Комарова Т. В. Пряма дія угод про асоціацію із Європейським Союзом: український вимір. *Римська декларація ЄС: нові пріоритети розвитку об'єднаної Європи*: збірник наукових статей за матеріалами науково-практичної конференції (м. Харків, 12 травня 2017 р.). С. 7-15.

Комарова Т. В. Суд ЄС та національні інтереси держав – членів Європейського Союзу. *Проблеми законності*. 2016. Вип. 134. С. 190-198.

Комарова Т.В. Особливості застосування методів тлумачення норм права Судом Європейського Союзу. *Юридична техніка: доктринальні основи та проблеми викладання*: [тези доповідей та повідомлень учасників науково-практичної конференції (м. Харків, 30 вересня – 1 жовтня 2015 р.)] / за ред. проф. В. В. Комарова та І. Д. Шутака. Харків: Нац. юрид. ун-т ім. Я. Мудрого, 2015. С. 151-154.

Методично-нормативний посібник з питань адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу / за ред. Станік С.Р. Київ: Логос, 2000. 119 с.

Муравйов В.І. Поняття та зміст «acquis communautaire» (спільного доробку) Євросоюзу. *Актуальні проблеми міжнародних відносин*: збірник наукових праць. 2004. Вип. 48. Ч. I. С.6.

Муравйов В. Правові засади регулювання економічних відносин Європейського Союзу з третіми країнами (теорія і практика). Київ: Академ-Прес, 2002. 424 с.

Осика С.Г., Коновалов В.В., Осика А.С. Антидемпінгові, компенсаційні та спеціальні заходи. Київ: УАЗТ, 2000. 397 с.

Торгове право ЄС: навч. посіб. Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2003. 189 с.

Трагнюк О. Я. Адаптація права України до права Європейського Союзу як складова механізму євроінтеграції. *Державне будівництво і місцеве самоврядування*. 2005. Вип. 10. С. 139-141.

Трагнюк О.Я. Деякі концептуальні засади побудови інституційної системи Європейського Союзу. *Державне будівництво та місцеве самоврядування*: Зб. наук. праць. Вип.10. Харків: Право, 2005. С. 67-76.

Трагнюк О.Я. Деякі питання конституційно-правового регулювання членства держав у Європейському Союзі. *Політичні і правові проблеми становлення і розвитку держави на пострадянському просторі*: Матеріали міжнар. наук.-практ. конф., м. Харків, 26 черв. 2009 р. Харків: НДІ держ. буд-ва та місцевого самоврядування АПрН України, 2009. С. 3-10.

Тюшка А. Договір про конституцію для Європи: генезис, юридична природа, політична цінність. Київ: К.І.С., 2007. 228 с.

Якименко Х. Відображення ідеї наднаціональності в історії європейської інтеграції. *Вісник Академії правових наук України*. Харків: Право, 2008. № 1. С. 251-261.

Якименко Х. Основні підходи щодо розуміння правового статусу Європейського Союзу. *Вісн. Акад. прав. наук України*. Харків: Право, 2008. № 2. С.262-272.

Інтернет-ресурси:

Офіційний сайт ЄС. URL: <http://europa.eu.int>(дата звернення: 03.09.2019).
Європейський парламент. URL:

<https://www.europarl.europa.eu/portal/en>(дата звернення: 03.09.2019).

Рада ЄС. URL: www.consilium.europa.eu(дата звернення: 03.09.2019).

Європейська комісія. URL: ec.europa.eu(дата звернення: 03.09.2019).

Суд ЄС. URL: <http://curia.europa.eu/>(дата звернення: 03.09.2019).

Європейська Рахункова палата. URL: eca.europa.eu(дата звернення: 03.09.2019).

Європейський Центральний Банк. URL: www.ecb.int(дата звернення: 03.09.2019).

Інформація про законодавчий процес на офіційному сайті ЄС. URL: http://europa.eu/eu-law/decision-making/procedures/index_en.htm(дата звернення: 03.09.2019).

База даних законодавства ЄС. URL: <http://eur-lex.europa.eu/en/index.htm>(дата звернення: 03.09.2019).

Офіційна платформа для громадськості, яка хоче в'язати участь у законодавчому процесі ЄС. URL: http://ec.europa.eu/yourvoice/consultations/index_en.htm(дата звернення: 03.09.2019).

Центр офіційної документації ЄС. URL: publications.europa.eu(дата звернення: 03.09.2019).

Каталоги. URL: www.europa.eu.int/libraries(дата звернення: 03.09.2019).

Євростат. URL:epp.eurostat.ec.europa.eu(дата звернення: 03.09.2019).

SOLVIT. URL:https://ec.europa.eu/solvit/index_en.htm(дата звернення: 03.09.2019).

Європейський простір. URL: <http://eu.prostir.ua/>(дата звернення: 03.09.2019).

Історичні архіви ЄС. URL: <http://www.iue.it/ECArchives/EN/Eurhistar.shtml>(дата звернення: 03.09.2019).

Європейська служба зовнішньої дії. URL:<http://www.eeas.europa.eu/>(дата звернення: 03.09.2019).

Представництво ЄС в Україні. URL: http://eeas.europa.eu/delegations/ukraine/index_uk.htm(дата звернення: 03.09.2019).

Бюлетень представництва ЄС в Україні. URL: <http://euukrainecoop.net/>(дата звернення: 03.09.2019).

Європейська інтеграція / Офіційний сайт Кабінету Міністрів України. URL: http://www.kmu.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=246396130&cat_id=223223535(дата звернення: 03.09.2019).

Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським Співтовариством з атомної енергетики та їх державами-членами, з іншої сторони, 2014 р. URL: http://www.kmu.gov.ua/kmu/control/uk/publish/article?art_id=248387631&cat_id=223223535(дата звернення: 03.09.2019).

Виконання Угоди про асоціацію Україною. URL: http://www.kmu.gov.ua/control/uk/publish/article%3fart_id=247749544&cat_id=247749488(дата звернення: 03.09.2019).

Адаптація законодавства України до норм права ЄС. URL: https://minjust.gov.ua/azu_es(дата звернення: 03.09.2019).

Акти *acquiscommunautaire*, перекладені на українську мову. URL: <https://minjust.gov.ua/acquis-communautaire>(дата звернення: 03.09.2019).